

Kapitalism förändligar

Kapitalism är inte så intresserad av byxornas materialitet. Kapitalism förändligar jeans och andra kläder. Det är så kraft kan utvinnas ur dem.

Vanliga sätt att förändliga kläder är att förvandla dem till patent, ägande, vara, kostnad, intäkt, försäljning, vinst och vinstmarginal.

Och det är givetvis inte bara plagget som förändligas. Även produktionen förvandlas till vinst, vävandet förvandlas till vinstmarginal. Transporten görs om till kostnad som det går att göra vinst på.

Den kanske största andliga rörelsen idag är att räkna kostnader och intäkter.

Magi

Kapitalism genererar magi som klibbar sig fast på sömmar och kragar. Denna magiska kraft kan sedan utvinnas även av oss konsumenter. När jag är överstressad eller ledsen går jag ibland på rea och köper skor eller tröjor. Jag har pinsamt många reaskor. Både köpandet och ägandet genererar magisk kraft. Detta upptäckte redan Karl Marx när han undersökte varans fetischering. Att köpa kläder kan bli viktigare än att använda dem.

Det är inte bara konsumerandet och ägandet som blir magiskt. Varumärken och logotyper genererar magiska nät som drar i oss. En logga mångfaldigar sig och producerar svärmar av andliga varelser som lever vid sidan av hållfasthet och passform, tvättande och lagande.

Eftersom kapitalism kan förstås som handlingar som genererar vinst tror vi kanske att den bara är självupptagen produktion av vinst. Men kapitalism hjälper gärna till att förändliga mycket annat också, även sådant som den inte kan förvandla till direkt vinst. Den ställer gärna upp för förändligandet av konst och religion.

Kapitalism förändligar religion och konst

När kapitalism trasslar in sig i religion eller konst så tolkar vi kanske detta som att dessa försvagas. Men problemet är snarare att de förstärks.

Vanliga sätt att förändliga religiösa och konstnärliga praktiker är att förvandla dem till magi och fetischism. Det liknar hur ett klädesplagg görs om till en vara eller en ägodel. Ikoner och kaftaner, psalmer och predikningar, halvmånar och kors, byggnader och processioner börjar generera kraft istället för befrielse.

När religion omvänder sig till magisk fetischism kan lönearbetare utnyttja den för att ladda batterierna. Förändligade religioner gör att ökad kontroll och stress inte behöver leda till lönearbetets kollaps. Det kan fortsätta generera vinst och makt.

Flykt från befrielse

Det är lätt att tolka detta som att religion bara exploateras. Men religiösa organisationer kan själva utvinna kraft ur förändligandet. Som när teater och konst förändligas gör sig även religiösa grupper mäktiga genom magi. De ser dessutom till att deras deltagare känner sig starka. De laddas med kraft. Dessa andliga krafter genererar stimulerande kraftfält som gör att religion och konst gärna dras närmare andra maktcentran. De frestas på så sätt att fly bort från motstånd och befrielse.

Per Herngren

2015 01 17, version 0.1

Metod

Förändligande används i texten som motsatsen till andlig. Andlig är att materialisera, exempelvis i samtal, samarbete, skapande, text, gemenskap. Förändliga tränger undan och ersätter något som materialiserar. Förändligande materialiseras genom splittring, som skilt från det som utnyttjas i förändligandet.

Texten är utkast för boken *Mode och motstånd* av Otto von Busch och Per Herngren (Korpen, 2016).